

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.,
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį į savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Oedlinio g-vė Nr. 19).

Nr. 26 (58)

Kaunas, 1920 m. birželio mėn. 25 diena

II metai

Mūsų kariuomenės įkūrimo reikalai.

Kaip įsikūrė dabartinė mūsų kariuomenė, viesiems žinoma, ką ji nuveikė taipgi visi matome, bet vienok mes negalime pasakyti turį nuolatinę reguliarią kariuomenę, kuri visais žvilgsniais būtų pritaikyta mūsų ramiam gyvenimui ir neapsunkintų atliekančiuosius karinę pareigą.

Mūsų kariuomenė laukia pabaigimo karo akcijos ir demobilizacijos, o šiaip nei vienas nežino savo prievolės, būtent: kokiam laikui jis pašauktas ir kada bus paleistas iš karo tarnybos. Visi svarbieji mūsų Valstybės kūrimo darbai buvo atidedami iki Steigiamojo Seimo, tai ir nuolatinės kariuomenės, įkūrimo klausimas taipogi atidėtas. Seimą jau turime ir, žinoma, veikia susilauksime ir kariuomenės klausimo išrišimo. Kaip tas klausimas bus išrištas, tai Seimo dalykas, mes galime tik linkėti pasisekimo tame pagrindiniame darbe ir pageidauti, kad mūsų kuriamoji armija būtų stipri, galinga ir jos išlaikymas nekenktų šalies gyventojams.

Pastaruoju laiku nekuriuose valstybėse karo tarnybos laikas sutrumpintas iki 8 mėnesių, bet pažiūrėsim, ar tai galima padaryti Lietuvoje. Mūsų tėvynėje, iš Rusų caro malonės, jaunuomenė liko neapšviesta. Pašaukus į kariuomenę naujokus, prisiėma turėti reikalą su visai „žalia medžiaga“. Didysis karas parodė, kad tikrai mokslas, technika ir praktika veikia, bet ne skaitlingumas, todėl ir reikia eiti prie to.

Seimas riš pamatinius kariuomenės įkūrimo klausimus, būtent: skaitlingumas, tarnybos laikas ir pavidalas (tipas), o jau konstrukcija ir auklėjimas pageidaujamoj dvasioj prigulės daugiau nuo karo specialistų. Mes dabar nežinome Seimo nusistatymo tuo klausimu, vienok spėjame, kad skaičius bus maždaug proporcingas šalies gyventojams, pavidalas (tipas) taipogi, spėjama, bus šaukiami naujokai, bet dėl laiko tarnybos, sunku spėti kaip geriaus būtų. Yra supratimų, kad užtenka vieno metų kareiviavimo, bet yra taipogi nurodoma, kad būtina reikią dviejų tarnybos metų. Vienas ir kitas pasiūlymas turi savo geras ir blogas puses. Jei paskirti vienus metus karo tarnybos, tai gal ne labai būtų galima pasitenkinti, nes „žaliai medžiagai“ vieni metai labai trumpas laikas išmokyti karinės tarnybos ir atnešti naudą valstybei. Vienus metus šaukiant dėl papildymo kariuomenės kadro reikėtų pašaukti visą jaunuomenę, nors kariuomenė būtų ir ne taip skaitlinga. Nebūtų galima tada paleisti nuo karinės pareigos reikalingiausius šeimynos maitintojus, bet mes tada turėtume stiprią atsargos kariuomenę, (zapas armiji), nes visa jauno-

menė žinotų karo tarnybą ir nebūtų tokių skirtumų, kaip buvo Rusuose, būtent „zapas“ ir „opolčenijs“, o jau ta „opolčenijs“ tai daugiaus vargo ir bėdos pridare, negu naudos.

Dveji tarnybos metai duotų gerus kareivius, puskarininkus ir gerą atsargos kariuomenę. Dvejus metus tarnaujant, pusė jaunuomenės nustatytam kariuomenės skaičiui tereikėtų pašaukti, todėl galima būtų reikalingiausius šeimynos globėjus palikti nuo karinės pareigos. Bet tada turėtume mažiau atsargos kariuomenės, ir reikėtų daugiau pasirūpinti apie valstybės apsaugą (opolčenijs). (Mūsų supratimu prasmės „opolčenijs“ žod. apsauga tinka, bet jei Krašto Apsaugos Ministerijos pavadinimas nebus pakeistas, opolčenijs reikėtų vadinti antrąja atsarga. Red.)

Cia jau buvo sakyta, kad dabartinis gyvenimas eina prie tobulėjimo, bet ne prie skaičiaus, todėl ir mums reikėtų gerai pagalvoti, ar negeriaus būtų turėti reguliarią armiją, kuri visais žvilgsniais atsakytų tarnybos reikalavimams, o tokią armiją įkurti galima, lavinant jaunuomenę dvejus metus. Tai ar nebūtų geriausia paskirti karo tarnybos dvejus metus, o paskui, kiek jaunuomenė bus mokytesnė, tiek trumpinti tarnybos laiką.

Dveji metai-neilgas laikas.

Laucevičius.

Del gyvenamosios valandos.

Teko patirti, kad kai kurie Steigiamojo Seimo leidžiamieji įstatymai sukelia šokių tokių abejojimų, nesupratimų. Ypač daug abejotinių vietų randama laikinosios konstitucijos 16 §, kuris šitaip skamba: (be II pastabos)

„Visiems Lietuvos piliečiams laiduojama asmens, buto ir korespondencijos neliečiamybė bei tikybos, sąžinės, spaudos, žodžio, streikų, susirinkimų ir draugijų laisvė. Mirties bausmė naikinama.“

P a s t a b a I. Karo metu, taip pat Valstybei gresiančiam pavojui, pašalinti, konstitucinės garantijos įstatymų keliu gali būti sustabdytos.

Taigi šis konstitucijos § kai kurių piktųjų žmonių arba nenumanėlių imta štai kaip aiškinti: girdi, kad yra spaudos ir žodžio laisvė, tai galima viską rašyti, ir sakyti kam tik kas patinka ir prieš visuomenės tvarką, ir prieš Steigiamąjį Seimą, ir prieš Lietuvos Nepriklausomybę, ir šaukti žmones prie riaušių, skerdynių bei revoliucijos ir t.t. Kas taip mano labai klvs.

ta, o piktieji žmonės, mūsų nepriklausomybės priešai, tuo įstatymų nesupratimu naudojasi, kad vandenį sudrumsti ir mūsų nepriklausomybei užkenkti: Spaudos ir žodžio laisvė reiškia: Galima rašyti ar sakyti viską, kas nesipriešina mūsų įstatymam, konstitucijai, visuomenės tvarkai bei žmonių gerovei. Todel, padėkime, negalima kalbėti ar rašyti prieš mūsų nepriklausomybę, girti priešų, su kuriais mes kovojame, šaukti žmones ardyti nustatytą tvarką, ardyti kariuomenės drausmę ir tt. Spaudos ir žodžio laisvė duota tik gero noro žmonėms, kad jie kuodaugiausia gero mūsų kraštui padarytų, teisybės pasakytų bet neduota tos laisvės tiems, kurie savo darbais mums blogo pageidauja.

Taigi negali būti spaudos laisvės, padėkime, bolševistiniams ar lenkų laikraščiams, kurie eina prieš mūsų krašto nepriklausomybę, skelbia mums visiems vergovę ir tt. Juo labiau negalėjo būti tos laisvės, padėkime, dabar, kada dėl streiko keliolika dienų neišėjo laikraščiai. Kas tai būtų per laisvę, jei eitų tik „Darbininkų gyvenimas“ ar „Tiesa“, kaip to nori aiškūs mūsų nepriklausomybės priešai, o visiems kitiems streiku užgniaužta burna būtų!

Taip pat ir apie streikų laisvę. Ji yra duota, kad darbininkai galėtų teisės keliu savo teisingus reikalus apginti. O tas teisės kelias yra bendras viso pasaulio darbininkams. Padėkime, jei kokios nors dirbtuvės darbininkai streikuoja, nes juos ten skaudė arba šiaip koks nors nesupratimas tarp jų ir darbdavių išėjo, tai kiti darbininkai irgi gali kai kuriam laikui sustreikuoti, kad tuo būdu parodyti savo bendrumą su streikuojančiais, bet tie (antrieji) darbininkai neturi jokios teisės reikalauti iš darbdavių atlyginimo už savo streiko laiką. Ši teisė ir yra Europos darbininkų (internacionalo) nustatyta ir pildoma. Taigi klysta tas, kuris mano, kad streikuoti galima visados, ir dargi reikalauti už streiko laiką atlyginimą. Bolševikiškoj Rusijoj streikai irgi sureguliuoti ir toli gražu ne visuomet galima streikuoti.

Žinomas daiktas, kad streikai ne tik neturi bendrų pasaulinių, pačių darbininkų nustatytų, teisų laužyti, bet ir šiaip turi turėti rimtą priežastį, dėl menkniekių nekeliama ir tt. Teisingai iškeltas streikas visuomenėj visuomet randa priijautimo, o neteisingai išskeltas išaukia pasipiktinimo. Padėkime buvusis spaustuvių streikas visuomenėj neturėjo priijautimo, nes iškeltas svarbioje valstybės gyvenimo valandoj, kada tik ką susirinko St. Seimas, kuris juk dar nieko negalėjo suspėti padaryti, kada viena valdžia traukėsi, o kita dar nebuvo sudaryta, taigi kiekvienas didesnis sujudimas galėtų mus į pavojų pastatyti, kad St. Seimo komisijai, kur juk buvo ir pačių kairiųjų atstovų, nežiūrint visų pastangų, nepasisekė su darbininkų įgaliotiniais susikalbėti ir t.t. Taigi viena stebėtina, kad visuomenėj kilo balsų, kad šis streikas priešų tyčia liko suprovokuotas ir tt. Todel ir darbininkų streikų laisvė turi būti taip reguliuojama, kad ją nesunaudotų mūsų priešai.

Lygiai neteisingai kai kurių buvo suprasti ir konstitucijos žodžiai: „Mirties bausmė naikinama“. Juk 3 šios konstitucijos § šitaip skamba:

„Veikusieji iki šiol konstitucijos paskelbimo dienos įstatymai, kurie šiai konstitucijai neprieštarauja, palieka galioje“.

Ir kaip tik palieka galioje visi karo bei kariuomenės įstatymai, nes be jų kariuomenė nei vienos dienos negalėtų būti, taigi palieka galioje ir visos kariškos bausmės palieka galioje kariuomenėj ir karo zonoje, reiškia, už tam tikrus nusikaltimus ir mirties bausmė.

Taip pat netikrai suprasta ir amnestija. Kai kurie ėmė manyti, kad amnestuotiems viskas galima, ypač galima tai, dėl ko jie jau buvo nubausti: Labai klysta, taip manydami. Jiems dovanota kaltė, kurią jie jau yra padarę ligi amnestijos paskelbimo dienos, bet už kaltes, kurias jie padarys ir jau padarė po amnestijos paskelbimo dienos, jie bus baudžiami visu įstatymų smarkumu.

Jei vienas kitas amnestuotų nusikalto ir dar liko nesuimtas, tai dar atsitiko gal ir todėl, kad ir ne visi viršininkai teisingai išsiaiškino amnestijos įstatymų.

Ir apskritai daug kas savaip suprato gyvenamąją valandą. Vieni nesuprato, kiti gi tiesiog pasinaudojo tuo žmonių nesupratimu, kad vėl prikaišioti pagalių į mūsų nepriklausomybės ratų stipinus. Steigiamajam Seimui susirinkus, ištiko laikinasai valdžios susilpnėjimas. Įvairioms tamsos pelėdoms pasirodė, kad atėjo paskutinė mūsų nepriklausomybės valanda. Pasijuto mūsų priešų agitacija. Kaunan, kaip tai yra išrodyta, suvažiavo Maskvos, Lodziaus (iš Lenkijos) ir Berlyno agitatoriai, ėmė šaukti, kad pas mus teisybės nėra, kad jie tą teisybę įvesią, tik klausykit jų! Kaip grybai po lietaus, ėmė dygti streikai, darytis mitingai, visur pasigirdo rusų ar lenkų kalba, pasipylė rusų ir lenkų pinigai, pradėjo mūsų žmonėms lūpas gniaužti. Per mitingą Kauno teatre dargi mūsų socialdemokratams neleido nei žodžio tarti — šauksmai, klikimai ir... rezoliucija rusų kalba.

Ir to dar maža: Kaunas gaisrais suliepsnėjo. Vieną dieną išdegino pusę senojo miesto, antrą dieną buvo bandyta dviejose vietose padegti Kauno įmiestį, vadinamą Slabada, Viliampolės tiltą ir dviejose vietose Žaliajame kalne.

Toliau susekta visa eilė mėginimų padegti bei patys padegimai. Gaisrai pasisekė tuojau užgesinti. Kas tuos gaisrus organizuoja, tuotarpu neištirta, bet eina gandy: tai irgi esąs mūsų priešų darbas, jiems rūpi padaryti kuodaugiausia vargo, ko daugiausia nepasitenkinusių, kad turėti medžiagos riaušėms daryti. Juk kada Steig. Seimo atstovai mėgino nuraminti nenuoramas, sakydami, kad jei pas mus pasidarys riaušės, tai ateis lenkai, jiems buvo atsakyta: tegu ateis lenkai, mums dar geriau; tada bus daugiau nepasitenkinusių ir mūsų darbas geriau eis.

Bet visi tie ponai užmiršta 1 pastaba prie 16 Konstitucijos §: „Valstybei grėšiančiam pavojui pr šalinti, konstitucinės garantijos... gali būti sustabdytos“.

Mat yra žmonių patarlė: „Klaulės kryžiumi ne nuveiksi“.

Kar. Rus.

Laimėi kelią tiesiant.

(24 N-rio tęsinys).

Rytmetį Pranas atrodė visai kitokiu: jo veidas spindejo tokiu džiaugsmu, kaip prieš dešimtį metų, net Marė negalėjo atsigėrėti. Nors vakar daug skausmo nuo vokiečių patyrė, bet šiandien jis taip atrodė, tarsi nekuomet savo gyvenime nieko blogo nebūtų sutikęs.

Kaimynai, išvydę linksmą jo veidą, stebėjosi ir visi susirinko pas jį pasiklausyti, gal kas gero girdėti. Pranas jiems tarė:

— Broliai ir seserys! Ilgai mes kentėjome badą, nelaimės ir vargą; nematėme saulės, nebuvo vilties išeit iš tamsybių; tyirtai įkinkyti, mes traukėmė sunkų svetimą jungą. Žandarai mus kankino, o mes turėjom tylėti. O kiek sūnų neteko motinos — jie kalėjimuose mirė; kiek dukterų suklaidino, išplėsdami jų nekaltę — nieks neapskaltys, kiek žalos jie mums pada-

rė! Bet šiandien sugriuvo vokiečių galybė. Jie ryt ar poryt turi išsikraustyti iš mūsų, bet jie nesikraustys. Todel nelenkdami galvų drąsiai eikim sutikti garbingos dienos, kada sugrįš mūsų laisvė ir laimė.

Ir daug daug jis jiems dar pasakojo, o visi, lyg apmirę, klausėsi jo žodžių. Nuo visų veidų nuslinko juodas debesys ir visi, drauge su Pranu, nepasijuto, kaip garsiai sudainavo „Lietuva Tėvynė mūsų...“

Praėjus kelioms savaitėms, vokiečiai sukručio iš kaimo kraustyti, į kelionę ruošti. Daugelis gyventojų pirma nenorėjo tikėti, kad vokiečiai visai apleistą Lietuvą, bet kai savo akimis pamatė — neišpasakytai džiaugėsi. Vieni vokiečiai džiaugėsi galėsią sugrįžti į savo tėviškę, kiti skaudžiai aimanavo, prašydami vieno kito lietuvių užtarimo, kad galėtų koku nors būdu čia pasilikti: girdi, šis kraštas esąs turtingas, smagus, gražus esą laukai ir paslaptingos girios; oras tyras, sveikas ir žmonės geri, bet veltui jie prašo...

Tik štai pasklinda gandas, kad vokiečiai vėl pasilieka, plėšia žmones, degina kaimus ir kad lietuviai su ginklais renkasi į būrius juos iš šalies šluoti.

Pranas, nieko nelaukęs, pasišaukė Marę ir pasakė:

— Svarbi valanda: Tėvynė šaukia gelbėti. Todel šiandien aš išeinu. Kai pavojus nuslinks nuo mūsų šalies, sugrįšiu, nes ir tave myliu, kaip savo nuvargintą šalį. Lik sveika ir nenusimink! — karštai pabučiavo savo Marelę ir išėjo į kaimą, kur jo laukė nemažas jaunuolių būrelis, taip pat pasirengusių į kelionę. Pranas, kaipo visų rimčiausias ir labiau prityręs, buvo aprinktas vadu. Į išeituves susirinko visi, kiek tik buvo kaime žmonių: ir seni, ir jauni, ir vyrai ir moterys ir vaikai, ištempę akeles žiūrėjo. Jaunos mergelės lin-

kėjo pasisekimų, o motinos ašaromis jų žygį laimino. Vadui davus ženklą, visi sėdo į vežimus ir dainuodami išbildėjo.

Marė ilgai žiūrėjo į važiuojančius; kai jie išnyko iš akių, jų dainos klausėsi. O balsai ilgai dar virpino tylų ryto orą.

* * *

Praėjo pusė metų nuo Prano iškeliavimo, o Marė nieko apie jį negirdėjo: nei laiško jai nerašė, nei žinutės nesiuntė. Gal nušautas kur guli, gal serga, — nieko nežinojo. Sėdi ji viena vakarais ir ilgisi, o kartais net ašara nurieda per veidą. Jai negaila, kad jis išėjo Tėvynės ginti, tik skauda jai širdį, kad nieko apie jį nežino, kad nieko jai nerašo. O girdėjo, kad vokiečiai iš Lietuvos jau išvaryti.

Tuo tarpu Pranas, ištarnavęs armijoje daugiau kaip pusę metų, pilnas džiaugsmo važiavo atostogų. Greit bėga arklys, nameliai artyn artyn. Štai ir šviesą jau žybsi pro namų langelį.

— Sveika gyva, Marele! — ir bučiuoja ją, bučiuoja Pranas.

— Sveikas, sveikas, Praneli, Lietuvos kareivi, sveikas Tėvynę išgelbėjęs ir džiaugiasi Marelė ašaras lieja.

Abu džiaugiasi, abu graudenas, it brangų sapną sapnuodami.

Kazys Baikštys.

Sofija Čiurlionienė
(Kviantaitė).

Laiškai kareiviui.

(24 Nr. tęsinys).

Antrasis Jono laiškas.

„Gerbiamasis!“

Labai dėkavoju Tamstai už laišką. Kaip tą laišką perskaičiau, tai daug paskui galvojau. Man smagu, kad Tamsta nori man rašyti. Man malonu, kad Tamsta vis gerai rašai apie mane, bet man rodos, kad juk ir blogo gal pastebėjai. Prašau parašyti, ką pastebėjai, aš pats gal nenusimanau, kaip kas pasakys, tai pasitaisyčiau. Labai norėčiau būti tikrai doras ir šviesus žmogus. Prašau man patarti, kaip čia ko pramokus. Aš tikiuosi gauti žemės, delto kad tarnauju savanoriu nuo pat pradžios. Dabar mūsų kuopoje tai mokomės kiek tik laikas leidžia: toks jau vėjas papūtė — nenori vieni kitiems pasiduoti. Dabar labai šilta, tai ima tinginys, bet mūsų kuopos vadas sako:

— Jūs vyrai tiek brangių valandėlių sugaišinate, kad dabar ir užpereitą laiką reikia prisipausti.

Taigi spaudžiamės, tik kažin kas iš to išeis. Apie kautynes (mušius) tuo tarpu negirdėt, tai taip nuobodu. Spaudžiu Tamstos ranką.

Tamstą gerbiąs J o n a s.

Antrasis laiškas Jonui.

Gerbiamasis!

Tamstos laišką gavau. Dėkui labai, kad taip nuobūdžiai ir su pasitikėjimu kreipies į mane. Nori, kad sakyčiau atvirai, ką netinkamo pastebėjai? Gerai. Tik

atsimink už teisybę nepykti. Važiuojant su Tamsta teko man pastebėti vieną silpnę, kuri iš syk išrodo nekaltai, bet jei tenka susidurti su ja dažniau, labai nesmagu darosi. Taigi Jonai, labai mėgsti girtis. Atsimeni savo pasakojimą tada traukinyje? Apšakinėjai mums, kaip kovojęs, kaip ėjęs, kaip priešą vijęs ir visur pirmoje vietoje apie savo žygius, tarytum, jei jau Tamstos nebūtų ten buvę, tai ir kautynės būtų nelaimėtos. Paklausi: „Tai ar jau visai pasakoti nebegalima apie tai, kaip mes gyvename, kokias kovas kovojame, kokį vargą keliamo?“ Pasakoti apie tai ne tik galima, bet ir reikia. Toks pasakojimas sujudina žmones, pakelia jų susipratimą, žadina užuojautą, uždega viltį ir pasitikėjimą savo pajėgomis. Pasakoti reikia, bet pasakoti reikia taip, kad klausytojas jaustų širdimi, jog ne dėl tuščio pasigyrimo pasakoji. Jis turi jausti, kad visa tai, kas pergyventa yra šventa ir brangu, o ne taip, kad, tokio pasakojimo išklauses, pamanytų: „Liežuvio esama išplakto, bet—pagirų puodas netaukuotas, Taip ir mūsų patartė sako. Matai, pasakojant nereikia niekados su teisybe prasilenkti, nereikia tik gerąsias puses parodyti, o blogąsias pamiršti. Nereikia statyti save pirmoje vietoje ir nereikia manyti, kad jums, kariuomenei, visa galima. Kuklumo reikia! Kuklumas tai toks gražus išvidinis žmogaus jausmas, priešingas tuštybei. Tam, kurs pasakoja turi būti svarbu ne tai, ką apie jį pagalvos, pasakotojui turi būti svarbu, kad klausytojas pajustų, kaip silpnas ir menkas žmogutis išėjęs Tėvynės laisvės ginti, gali milžinu ir didvyriu tapti.

Tų gi visokių pasakojimų, kur tik giriamasi, koks vaisius? Kokios pasekmės? Tuštybė. Puikybė. Ragai auga. Juo žmogus daugiau duoda valios tuštybei, juo jis darosi kvailėsnis. Kartais ir neblogas žmogus daug blogo padaro per tuštybę, vis norėdamas pasirodyti nepaprastu.

TAUTOSAKA.

4.

KARIŠKA DAINA.

Atein šaltas rudenėlis,
išrinks jaunus bernelius.
Kai mus jaunas pradėd rinkti,
visų medžių šakos linkti.
Susodino į vežimus,
o kur veža, nieks nežino.
Kai nuvežė prie vagzalo,
jau širdelės mūs atšalo.
Kaip vagonai sujudėjo,
mūs širdelės sudrebėjo.
Susodino į vagonus,
o mus veža, kaip ponus.
Per langelį pažiūrėję,
kepurėles pakylėję:
Sudiev Lietuva šalelė,
sudiev mylima mergelė!
Viršininkai pirma joja,
pirma joja, rankoms ploja.
Reiks, reiks paliaut.
reiks mums jauniems iškeliaut.
Lekia kulkos, kaip bitelės,
krinta lenkai, kaip muselės.
Reiks, reiks, reiks paliaut,
reiks su priešu mums kariaut.
Kai tik matai mes iš akies,
pradėd mušti iš armotų.
Mūs kareiviai kožnas gali,
kožnas guli, ginklą turi.

Bild armotos, zirz granatos,
krint brolellai, kaip lapellai.
mūsų Kauno didi mūrai;
mūsų Kaunas brukavotas,
ašarėlėms išmazgotas.

Simkaičiai,
1920—II—1.

Padainavo Juozas Šimanavičius.
Surašė J. Augonis.

Švietimo darbas.

I.

Švietimo darbas sunkus. Jį dirbant reikia daug kantrybės ir pasišventimo turėti. Kitaip — jis mažai naudos atneš! Bus tik bereikalingas laiko aikvojimas. Patiems gi mokiniams, tiesiog kenksmingas: jie tvirks, apsileis, įgytas mokslo žinias pamirš. Toks apsireiškimas yra aiškiai matomas tose pradinėse ir vidurinėse mokyklose, kurių mokytojai, stovėdami pirmoje švietimo darbininkų eilėje, yra netinkami šiam darbui, arba jei jie dirba vien dėl kasnio duonos, be jokio pasišventimo. Taigi kyla klausimas — kokio pasišventimo ir kantrybės turi būti tas asmuo, kuris dirba kariuomenės švietimo darbą, kuris eina kariuomenėje mokytojo pareigas?

Į šį klausimą atsakyti labai sunku, nors savo esmėje švietimo darbas kariuomenėje ir mokykloje niekuo nesiskiria.

Bet čia jau turi reikšmės gyvenimo sąlygos ir aplinkybės, kuriuose dirbamas švietimo darbas kariuomenėje. Paėmus jas, mes iš sykio matome, kad ka-

Jeigu kareivis eina į kautynes drąsiai ir narsiai, teisybė, — jis pelnosi didelės garbės, bet jis turi žinoti, jog tai jo pareiga būti geru kareiviu, o jeigu ieškos pagirimų, savo garbę mažins. Mūsų patarlė sako: tušti indai garsiai skamba. Taigi apie savo darbus tylėk, kad neduotum progos manyti, jog esi tuščias indas.

Aš mačiau vieną pasižymėjusį kautynėse kareivį. Bekeliaujant teko jį susitikti. Jis, kur tik ėjo, vis alkunes atstated stumdėsi, švilpavo, ir spiaudėsi vagonė į visas puses; rusiškai keikė, negalėdamas pirmas kur prasistumti, užkabinėjo ramiai einančias moteris stotyse. Delto, mat, kad užsipelnęs pagirimą kovoje, manė, kad savų žmonių tarpe gali elgtis kaip gyvulys. Ir pasakyk, žiūrėdamas į jį, kas gali jame kareivį didvyrį gerbti?

— Kaip aš jums visiems šnukius išdaužysiu, tai jūs žinosite, kas aš esu! — rėkavo įkaušęs.

O juk žinoma, ką blaivas galvoja, tai girtas pasisako. Kas jį prie to privedė? Tuštybė. Iš kur ta tuštybė atsirado? Iš tuščių pasigyrimų, iš nereikalingos puikybės.

— Kareivi, saugokis puikybės ir tuštybės: puikybė ir tuštybė užmuša gražiausius žmogaus jausmus! Nekados, jog tau daugiau galima negu kitiems, galvok tik, kad tavo pareigos didesnės negu kitų, tai tada susilauksi ir nesigirdamas garbės.

Klausį manęs, kaip čia ko pramokus. Tamstos žodžiuose jaučiu kaip ir abejojimą, ar viso to jūsų mokslo bus kokių gerų pasekmių. Mokslas yra begalinis. Visų mokslų ir mokyčiausi žmonės neišsina. Atsimenu, kada mes baigėme gimnazijos mokslą, mūsų direktorius, atiduodamas mums pažymėjimus, pakėlė prakalboje tokį nepamirštiną sakinį:

Dabar jums paduotas raktas atsidaryt duris į mokslo kelią! —

O juk mes prieš istosiant į gimnaziją ruošėmės du metus, pačioje gimnazijoje mokėmės ištisus aštuonerius metus, o štai išleisdamas mus viršininkas sako, jog mums dabar vos raktas į mokslą esąs paduotas. Ir tada tik apsižvalgę supratome, kokią mokslo šaką pasirinkęs, turi žmogus dirbti daug metų, visą savo amžių, kad ką nors padaryti.

Skaitai Tamsta tuos žodžius ir manai gal išsigandęs: ko aš nelaimingas begaliu išmokti, ką mano darbas gali reikšti, jei žmonės dešimt metų mokinęs vos tegaua raktą į mokslą.

Nenusimink! Sakau tai todėl, kad žinotum ko nors išmokęs nesikelti į puikybę. Šiaip jau turi žinoti, jog mokslas dalijasi į dvi šakas. Yra grynasis mokslas; juo užsiima mokslo žmonės, jie tą mokslą plėtoja, augina, daro visokius bandymus, išrandimus, — jiems reikia didelio prisirengimo, didelių gabumų. Tų žmonių išradimais, pritimais naudojami jau kiti, kad savo gyvenimą pagerinti. Yra tai gyvenimui pritaikomas mokslas. Tam nereikia didelio prisirengimo, reikia tik norėti ir mokėti aukštojo mokslo vaisiais naudotis.

Tai dabar spėsk Tamsta pats, kokio mokslo turi stengtis įgyti. Turi tiek prasišviesti, kad suprastum, ko reikia kad savo gyvenimą pagerinti palengvinti.

Kol žmogus nemoki skaityti ir rašyti, esi visiškai tamsumoje. Reikia išmokti aiškiai, sklandžiai skaityti, reikia išmokti dailiai greitai rašyti.

Ar žinai, kaip įkainuojamas kokios nors šalies švietumas? Visų pirm klausžiama:

—Ar yra ten analfabetų (analfabetas tai toks žmogus, kuris nemoka skaityti rašyti)?

liuomenės švietimo sąlygos labai skiriasi nuo švietimo sąlygos mokyklose. Jos yra daug sunkesnės. O tokiu būdu ir pats švietimo darbas daug sunkesnis ir painesnis.

Ir iš tikrųjų, pažvelgę į mokyklų gyvenimą pamatysime, kad jis pastovus, bėga, taip sakant, auksčiau numatyta vaga, kas leidžia mokytojui daug lengviau savo darbą dirbti. Jis gali gerai įsigilinti, pamatyti trūkumus ir, jaigu tik jam pakaks kantrybės, gerai pažinti kiekvieną savo mokinį. Tas labai svarbu! Tuomet jis gali lengvai derinti mokinių gabumus ir savo darbo trūkumus mažinti. Jis pamato silpniau apdovanotą mokslo gabumais mokinį, ir jo mokymui daugiau laiko pašvenčia, kad šis neatsiliktų nuo savo draugų.

Netaip gerai dalykai klojas kariuomenės švietimo darbą dirbant. Jau čia sunkiau pažinti kiekvieno mokinio — kareivio ypatybės (? Red.), bet dar sunkiau jomis pasivaduoti, nes kariuomenės gyvenimas taip neramus, taip įvairus! (Karo laiku Red.) Ir dar, kariuomenė turi savo tikslą: laiduoti ramybę šalies gyventojams, o jau tik paskui imtis švietimo darbo. Ištikus reikalui ji vėl turi mesti švietimo darbą ir stoti ten, kur jos Tėvynės reikalai liepia. Delto kariuomenės švietimo darbas sunkesnis negu švietimo darbas mokyklose. Kariuomenės mokytojų padėtis daug keblesnis, negu mokyklos mokytojų.

Iš čia aiškėja, kad kariuomenės mokytojai pirmiausia, turi būti tokiais, kad visokiame gyvenimo sąlygose ir apylostose galėtų dirbti švietimo darbą. Tik iš tokio nenūilstamai dirbamo kariuomenės švietimo darbo mes galime tikėtis, kad sulauksim gerų vaisių.

Kūr nėra analfabetų, arba jų visai maža—šalis skaitoma šviesi—Kodel? Todel kad žmonės supranta mokslo naudą ir noriai tą mokslą prie gyvenimo taikina. Knygos—jų draugai ir patarėjai. Ir žinai kokios to pasekmės? Štai Danijoje penkiolikos dešiminių ūkis tai didelis ūkis, kuris leidžia ūkininkui ir jo šeimynai gyventi ištiesklyje. Taip, bet karvė ten turi duoti dešimt ir daugiau gorčių pieno. Kodel? Ukininkas laikosi tik geros veislės galvijus ir yra išėjęs mokslą, kaip juos laikyti, kaip šerti, kad būtų naudingi. Moksliniu žemės dirbimu priverčia javus derėti daug gausiau, o Amerikoje yra tokių ūkių, kur tam tikru laikymu ir auklėjimu vištos privedamos prie to, kad deda po keturius kiaušinius į dieną. Tai ne pasaka. Ir kiekvename amatie mokslas padeda žmogui dešimtiropai pelnytis. Bet kaip tai padaryti? Taigi. Tam mokslas, tam knygos. Bet suprasti, kas knygoje rašoma, mokėti jomis naudotis reikia mokėti gerai aiškiai, sklandžiai skaityti.

Kas tai yra gerai skaityti? Tai reiškia skaityti taip, kad mintis būtų aiškiai suprantama, kad balsas skambėtų laisvai, lyg kalbant, ir reikštų žodžiuose paslėptus jausmus. Čia svarbiausia atkreipti didelę dėmesį į ženklus, kurie skiria žodžius vienus nuo kitų kableliai, taškai, dvitaškai, klaustukai, šauktukai—tie tai ženklai ir suvaldo žmogaus balsą, jie tai padeda aiškiai suprasti mintį. Kada skaitai taip, kad kitam tavo skaitymu malonu klausyti, tai ir pats tada tik tegali knygą paėmęs tikrai ko nors išmokti, suprasti kas ten sakoma.

Kaip išmokti dailiai skaityti? Kol tas skaitymas slubuoja, reikia su didele kantrybe pasiėmus vieną straipsnelį skaityti jį po kelis kartus balsiai ir stengtis ne tik aiškiai žodžius ištartį, bet, kad balsas skambėtų laimam tarytum kalbant. Gerai būtų paskaityti teip

II.

Pas mus kariuomenėje mokytojais yra vadai. Taip mokytojo ir vado yra skirtumas. Delto nepakanka mokėti karinio mokslo būti kariuomenės mokytoju. Sukinėjimais kairėn, dešinėn, gimnastika išmiks kareivio kūną, bet ne protą. Statuto aiškinimais supažindinsi kareivį su kariniu gyvenimu, su karine tarnyba ir, iš dalies, su pačiu kariniu mokslu, bet jam neįkvėpsi savistovio tų dalykų supratimo. Jis vis kariniuose dalykuose klaidžios, kaip kokiam tankiame miške, ir kilusiose abejonose klaus savęs — kodel taip, o ne kitaip yra? Pavyzdžiui: kam reikalinga kariuomenė? Visiems, rodos, aišku, kam reikalinga kariuomenė, ypač mums lietuviams, bet naujokas kareivis, užaugęs kaime, nemokas skaityti nei rašyti, vargu supras. Jam sunku persiskirti su taja mintimi, kad gal be reikalo jis kariuomenėje tarnauja. Būtų daug geriau namie dirbti ūkės darbus, kuriuos likimas jam skyrė gerai išmokti. Jis jaus kokį tai nepasitenkinimą. Bus liūdnas. Lengvai gali pasiduoti priešų agitacijoms. Karininkų aiškinimai statutų pamokose mažai jį nuramins. Jis statutus aiškinant tik žiovaus, jokia drausmė ir grieštumas nepadarys jo domingu. Toks kareivis neištikimas. Jį tik bausmės baimė varžys ir stums pirmyn sunkiu jo, kareivio, keliu.

Kame priežastis? Priežastis tame, kad jo protas, jokių mokslų neragavęs, uždarytas ir naujų dalykų greitai suprasti negali. O žmogus įgyjas mokslo žinių, išsklaido savo abejones tik ilgu nuolatinu švietimo darbu.

Mūsų kariuomenėje tokių žmonių kurie jokio mokslo nėra ėję ir pasirašyti nemoka, yra nemažai. Mes iš jų negalim laukti gerų kareivių tol, kol jie sa-

kasdieną vieną ar dvi valandas, jei negalimą tiek, nors pusę valandos, bet būtinai kasdieną!

Ką tai reiškia mokėti rašyti? Manai gal, kad užtenka pakeveržoti savo pavardę—ir jau mokytas. Toli gražu! Tada tik temoki rašyti, jei gali taip greit užrašinti, savo mintis ar kieno sakomus žodžius, kad parašai per vieną minutę kokius 25 žodžius iš viso 100—ar 120 raidžių, ir taip aiškiai ir taisyklingai, kad kitas paėmęs gali lengvai paskaityti. Tada nebereikia prakaitoti, plunksną nusitverus, ji nebekliūva, skriste—skrianda. Išdėstai savo mintis sumanymus su tvarkai jas aiškiai, per laiškus ar laikraščius pasidalinai su kitais, esi nebe nebylys!

Kaip išmokiti trumpu laiku greit ir gerai rašyti? Reikia stengtis kuodaugiausia perrašinti iš knygos, koku būdu perrašinti? Atradus tinkamą straipsnį, reikia jį perskaityti ištiesai. Paskui perskaičius pirmąjį sakinį, pakartoti jį galvoje, perskaityti vel pirmąjį žodį, pakartoti visas to žodžio raides ir iš galvos, nebežiūrint į knygą, tą žodį parašyti. Paskui pertikrinti, ar taisyklingai parašie. Šiek tiek įpratus, stengtis ištiesai perskaityti sakinį parašyti iš galvos, nebežiūrint į knygą. Taip besimankštinant, perrašius kokį 100 puslapių, pradedi jau visai dailiai rašyti, žinoma, jei labai stengies, labai nori ir turi kantrybės.

Dar vienas patarimas: rašyti reikia aiškiai, raides turi būti venodo augštumo, tarpai lygūs, sasiuvinys laikomas švariai, prieš rašymą nusiplauti rankas, nusišlostyti stalą ir stengtis pirštais nesutept eilučių. Iš syk reik pratintis prie švariaus tvarkingo darbo.

Ar buvai kada skaitęs tokį ilgą laišką? Gal patin-gai skaityti? Meldžiamasis, netingėk, juk aš Tamstai rašyti netingiu.

Spaudžiu ranką, nuoširdžiai linkiu kloties ir pasisekimo darbe.

Tamstos Prietelis.

vo protu gerai supras ir pamylės visa kas yra kariška. O tam reikia nemažai laiko ir darbo.

Taigi, kad iš tokių jaunuolių piliečių, pašauktų kariuomenėn, greičiau būtų galima padaryti tikrus kareivius, tikrus tėvynės laisvės gynėjus, reikalinga pirmųjų pirmiausia išmokyti juos skaityti ir rašyti.

Bet pasiekti šio tikslo, reikalinga, kad juos mokytu tam tikri mokytojai profesionalai, arba tokie asmenys, kurie šioje srityje turi pašaukimo ir nusimainymo. Rikiuotės karininkas to atlikti negali. Jam per daug darbo per daug atsakomybės. Karininkui daug svarbiau, kad jo kareiviai turėtų gerą karinį pavaldą, kad jis su kuopą nesigėdintų pasirodyti viešai, kad su ja sėkmingai galėtų veikti karo lauke. Už tat jis mažiau atsižūri į mokymą skaityti ir rašyti. Ir jis elgiasi teisingai, nes jo paskyrimo uždaviniai tokie. Bet tokioj padėty mokimo darbas nebus pasekmingas.

Todel būtina reikalinga, kad nors kiekviename kariuomenės b-ne būtų mokytojas profesionalas. Jis mokytu b-no kareivius skaityti, rašyti ir k. mokslo dalykų liaudies mokyklos programoj, ir drauge vestų b-no švietimo darbą, galėtų būti b-no Kultūros ir Švietimo K-jos pirmininku. Toks mokytojas turėtų būti laisvas nuo rikiuotės užsiėmimų.

Taigi mūsų kariuomenėj atsiranda nauja vieta — mokytojo. Mano išmanymu kol kas, toks mokytojas yra būtina reikalingas b-nui vienas. Į b-no etatus, reikėtų įtraukti ši nauja vieta! Toliau kiek jų reikės pakelti mūsų kariuomenės apšvietimą, ateitis parodys.

Tokiu keliu eidami tik galime tikėtis, kad sunkus mūsų kariuomenės švietimo darbas eis pasekmingai, ir mes susilauksim gausių vaisių. Tada tikrai nebūtų mūsų tėvyneje nei vieno nemokančio skaityti ir rašyti: kas neišmoko mažas būdamas, išmokytų bernėliu tapęs, kariuomenėn pastojęs.

Jurgis Makrickis.

Iš kultūros ir švietimo darbuotės.

Kun. Vytenio p. pulkas.

Nežiūrint nepatogių darbui fronto aplinkybių darbas tęsiamas ir tęsiamas labai sėkmingai.

Kuopos rengia vakarėlius, renka aukų, kuopų komisijėlių pirmininkai sistematingai daro pranešimus pulko komisijai apie savo darbuotę ir t. t. Pulko Švietimo Komisija atydziai seka, kad visos pulko dalys atatinamai darbuotūsi. Labiau atsilikusias, pakina dirbti, siuntinėja aplinkraščius, su švariais patarimais, paaiškinimais bei užklausimais ir tt. Leidžia šapirografu spausdinamą laikraštėlj „Tėvynės Gynėjas“, kuriame daugiausia talpinami pačių kareivių raštai. Kareiviai labai įdomaujasi laikraštėliu, noriai skaito ir siunčia raštų. Pasirodė jau 10 Nr. Tik čia pat reikia pastebėti, kad užsidomavimas savu laikraštėliu nevienodas kuopose, prie laikraštėlio daugiausia prisideda kulkosvaidininkai.

Lėšos pulko komisijos susideda iš aukų pulko kareivių, ir šiaip žmonių, pelno iš vakarėlių, pinigų atimtų nuo lošikų kortomis ir tt. Komisijos izde yra 5030 auks. 20 sk. ir 286 rub. rusiškais.

Švietimo Komisija sumanė rinkti pulko albumą (sektinas pavyzdys). Tas bus pavestas vienam asmeniui, kuris tuo dalyku ir rūpinsis. Taip pat manoma rašyti pulko istorija: Tas nutarta pavesti vienam iš seniausia tarnaujančių pulko kariškių, kuris rinks istorijai medžiagą.

Kareiviai noriai mokosi rašyti, skaityti, skaito knygas, ūpas geras.

D. L. Kun. Keistučio pulkas.

Kult. ir Šviet. Komisija sudaryta š. m. 30. IV. iš pirm. kap. Jakšto ir narių leit. Kvišino, karo vald. Vaidilos, jaun. pusk. Butkaus ir Pešio. Dirbti prisėjo labai nepatogiose aplinkybėse, tad ir daug ką nuveikti nebuvo galima. Kareivių mokyklos veikia, Mokoma rašyti, skaityti, rengiamos paskaitos. Trūksta mokslo rankvedžių ir rašomųjų dalykų, nes nebėr lėšų. Per Šeštines buvo surengtos kult. ir švietimo reikalams Paežerų dvare gegužinės, kurios davė 616 auks. pelno, o pirmąją Sekminių dieną — vakarėlis, kuris davė apie 1750 auksinų pelno. Baigiama rengti kareivių rūmai. Įtaisyta knygynas. Kareivių ūpas geras, visi noriai mokosi.

D. L. Kun. Vytauto pulkas.

Gegužės mėn. Švietimo Komisija, padedant sporto, teatro, pulko šventės komisijos, kapitonų Vintarto ir Rozmano ir k., surengė pirmųjų pulko metinių sukaktuvių šventę. Buvo vaidinama Čiurlionienės „Kalnys“, dainavo p. Vaičkienė, Tallat Kelpša skambino ir t. t.

Mokymas kareivių eina labai energingai. Pradėta dėstyti aritmetika. Vaisiai gana žymūs. Algas mokant, jau ko ne visi kareiviai patys pasirašo. Gabesnieji ir energingesnieji gerokai pramoko skaityti ir rašyti. Laisvą laiką turėdami, patys kareiviai skaito ir iš knygų rašo. Kortavimas sumažėjo. Kareiviai pradeda reikalauti daugiau laikraščių ir knygų. ↑ pulko biblioteką dąpirkta už 1200 auks. knygų. Rašomųjų dalykų pirakta už 1500 auks.

Buvo 4 Čiurlionienės paskaitos iš mūsų tautos atgimimo istorijos. Pasirodė pirmas numeris „Tėvynės Vaduotojo“, leidžiamo Kultūr. ir Švietimo Komisijos. Kareivių ūpas geras.

Elektrotechnikos batalionas.

Darbas uoliai tęsiamas. Kadangi bataliono kareiviai visi moka skaityti ir rašyti, tad mokoma lietuvių kalbos, literatūros, istorijos, rengiamos įvairiausio turinio paskaitos ir tt. (Skaito bataliono karininkai). Iš paskaitų galima pažymėti šios:

- 1) Lietuvių kova del nepriklausomybės, 2) Apsišvietimo reikšmė, 3) Kaip kariškis turi laikytis viešoje vietoje, 4) Lietuvos priešų rengiami sukilimai, 5) Mūsų kariuomenės tvėrimosi istorija, 6) Kareivis ir drausmė, 7) Sveikatos priežiūra, 8) Svetimi žodžiai mūsų kalboj, 9) Reikšmė inženerijos dalių mūsų kariuomenėj, 10) Telefonistas kautynių lauke, 11) Drausmės reikalingumas kariuonienėje ir žmogaus gyvenime, 12) Knygų skaitymo reikalingumas, 13) Lietuva nuo spaudos atgavimo iki karo, 14) Kaip reik elgtis parvažiavus atostogų, 15) Kūno lavinimo reikšmė, 16) Vilnius — mūsų sostinė, 17) Lietuvių dainų gražumai, 18) Darbo reikalingumas, 19) Lyties ligos, 20) Kariškių mandagumas.

Yra įsteigtas knygynas, kur, apart knygų gautų iš Kult. ir Šviet. Sekcijos, yra supirkta iš knygynų. Įsteigta kareivių skaitykla, įgyta futbolai, šachmatai, domino ir tt. Rengiami vakarėliai.

Redakcijos prierasas. Labai gaila, kad lektorai nesistengia savo paskaitų mintis per mūsų spaudą paskleisti visai mūsų armijai. Mums būtų svarbu, kad lektorius minčių klausytūs netik siauras žmonių ratelis (auditorija), bet visa kariuomenė. Todel prašom visų lektorių ateity mums siuntinėti svarbesniu paskaitų turinį (rašty).

Buv. Krašto Apsaugos ministerio atsisveikinimas.

Birželio 20 d. į Generalio Štabo salę susirinko Generalio Štabo ir Apsaugos Ministerijos skyrių viršininkai atsisveikinti su savo buvusiu ministeriu majoru Merkiu ir pasisveikinti su nauju ministeriu pulkininku leitenantu Žuku.

Majoras Merkis prabilo į susirinkusius:

— Gerbiamieji, Laikinosios Vyriausybės užduotis baigta. Valstybė sutverta, sutvertas ir valstybinis aparatas. Naujai, jau ne laikinai, o nuolatinei valdžiai, prisieis jis tik tobulinti. Sutvertą kariuomenę, kuri pašalino priešus iš savo žemės, nors dar ir ne visos: Lietuvos sostinėje dar neplevesuoja mūsų vėliava. Valstybės kūrime kariuomenė atliko svarbiausią užduotį: ji netik varė iš šalies okupantus, bet padėjo įvesti ir vidaus tvarką, ir tos vidaus tvarkos palaikymui didžią svarbą turėjo įsteigtos komendantūros. Tas viskas atlikta pajėgomis ne vien kariuomenės priešakyje stovėjusių, bet visų kareivių ir karininkų. Galop kariuomenė privedė šalį prie tikrojo šalies šeimininko—Steigiamojo Seimo. Jūs čia susirinkę įvairių kariuomenės dalių viršininkai savo triūsų ir pasišventimų daug padėjote man atlikti mūsų kariuomenės kūrime ir tvarkyme, už ką Laikinosios Vyriausybės vardu, kaip jos narys, tariau jums širdingą ačiū.

Atsisveikinęs majoras Merkis perstatė naują Apsaugos Ministerį pulk. lt. Žuką, supažindindamas jį su visais viršininkais. Pulk. leit. Žukas kreipėsi į susirinkusius, sakydamas:

— Steigiamojo Seimo valia aš paskirtas eiti krašto apsaugos ministerio pareigas. Sunkus tai darbas ir be jūsų pagalbos aš nieko negalėčiau padaryti, taigi kreipdamasis į jus, prašau ir toliau vesti pavestą jums darbą, kad mūsų kariuomenė nuolat stiprėtų, kad jos pagalba būtų paliausota visa Lietuva ir apsaugota tikroji josios nepriklausomybė.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Lietuvos Šaulių Sąjungos Centro Valdyba birželio 27 d. šaukia visuotiną Būrių atstovų susivaišimą Kaune. 20 narių būrys siunčia vieną atstovą, būrys nuo 20 iki 50—2 atst., nuo 50 iki 100—3 atst. ir daugiau 100 narių — 4 atst. Skyriaus Valdyba siunčia vieną atstovą. Susivaišavimas įvyks nežūrint susivaišavusių atstovų skaičiaus.

— Liepos 1 dieną Kaune šaukiamas Pirmasis Lietuvos Gydytojų suvažiavimas apsvaistyt opiausiams sveikatos ir gydytojų profesijos reikalams.

— Birželio 25 d. 7 val. vak. katedros bažnyčioje bus bažnytinis koncertas. Kun. Byla (solo) ir Naujalis vargonais atliks visą eilę žymių bažnytinės muzikos veikalų.

Zatokių dvaras (Ežerėnų apskr.). 2-ra kulksvaidžių kuopa birželio 3 d. Zatokių dvare (fronte) surengė vakarą-spektaklį. Statė A. Vaičiūno vaizdelį „Švintant“ ir komedijėlę „Nesipriešink“. Buvo gyvi vaizdai „Lietuva vergijoje“ ir „Lietuva laisva“.

Griežė orkestras iš Ežerėnų. Po vaidinimui buvo šokiai, žaislai, skrajojamas paštas, bufetas. Tvarkdariais buvo kuopos kareiviai. Del blogo oro publikos buvo maža, daugiausia kariškiai. Vakaro pelnas įneštas pulko kultūros ir švietimo k-jos išdan.

Del stokos merginų (tose vietose daugiausia sulenkėjusios) prisėjo moterų roles atlikti patiems kareiviams.
„Tėvynės Gynėjas“.

Šakių apskrities komendantūra Naumiesty. Kiekviename „Kar. Žodžio“ num. taip pat ir kituose laikraščiuose užtinki straipsnelių apie įsikūrusias kariuomenės dalyse kareivių lavinimo mokyklas, jų veikimą ir tt. Tik kaž kodėl iki šiol nėra įsteigta panašios mokyklos prie Šakių apskrities komendantūros. Juk mokintis yra daug norinčių.

Čia kariškių mokyklos ir knygynėlio įsteigimui yra sutaupyta apie tūkstantį keturis šimtus auksinų. Mokytojų ir buto mokyklai taip pat netrūktų.

Laikas būtų tuo svarbiu reikalu pasirūpinti.

Kareivis.

Užsieny.

Rusai muša lenkus. Ukrainoje Kijevo ruožte pastaruojų laikų rusai gerokai apkūlė lenkus. Lenkai skubotai traukiasi palikdami gurguoles ir naikindami turtą. Rusai vejasi bėgantį priešininką paimdami daug įvairaus grobio ir darydami lenkams didelių nuostolių. Kijevo ruožte rusai-bolševikai paėmė Kijevo. Į pietus nuo Kijevo bolševikai nuveikė lenkų diviziją, kurios likučiai traukiasi panikoje. Pasitraukdami iš Kijevo lenkai susprogdino miesto vandentraukį, gelžkelio ir elektros stotis, sandėlius ir Vladimiro Soborą.

Krimo savanorių kariuomenės vadas generolas Vrangelis įgaliavo savo tarnybos viršininkus paleist iš karo tarnybos kareivius svetimtaučius, kaip antai, armenus, suomių, lietuvių, estus ir k., jei prirodys savo kilimą ir grįž į savo tėvynę ligi liepos 1 dienos.

Lietuvos reikalai Anglijoje. Gegužės 20 dieną Anglų parlamente atstovas Lambert pasakė karštą kalbą, ragindamas savo valdžią tuojau pripažinti Lietuvą de iure. Apie Lietuvą bei Lietuvius jis šitaip atsiliepė: „...Aš klausiu užs. reik. ministerio ar valdžia yra ką nors nutarusi dėl Lietuvos pripažinimo de iure. Ypačingai prašymu aš kreipiuosi dėl Lietuvos, nes lietuviai su pasiūlymu ir nekantrumu žiūri į Angliją. Britanija pirmoji juos pripažino de facto. Lietuviai nori būti pripažinti ir de iure ir daugiausiai pasparties tame reikale tikisi iš Anglų. Lietuviai turi girių, linų ir kitokių produktų, kurių Anglija labai reikalinga. Lietuviai turi išrinkę Seimą demokratingiausiu būdu. Todėl aš prašau, kad Jo Britaniškos Didybės Valdžia kuogreičiausia pripažintų Lietuvos valdžią de iure. Lenkai yra paėmę Lietuvos žemių dalį ir lietuviai negali padaryt žingsnio, kol nėra pripažinti Anglijos de iure“.

Baltijos valstybių santykiai. Birž. 2 d. Rygoje įvyko Lietuvos, Latvių ir Estų telegramų agentūrų atstovų konferencija, kurioje dalyvavo šių kraštų atstovai; nuo Lietuvos dalyvavo dr. Eretas. Konferencijoje buvo svarstoma: 1) žinių susisiektimas tarp įvairių Baltijos pajūrio valstybių; 2) tų valstybių telegramų agentūrų sąjungos klausimas; 3) Balt. pajūrio valstybių laikraščių susivaišavimo klausimas. Susitarta, kad Lietuvos telegrafo agentūra pradės visų Baltijos valstybių agentūrų sąjungos vardu derybas su prancūzų, anglų ir vokiečių telegramų agentūromis. Latviai bendrai tarris su Skandinavų valstybėmis (Švedija, Norvegija, Danija).

Pasižymėjęs lakūnas. Jaunas prancūzų lakūnas, Fronval, laimėjo neseniai pasaulinį rekordą, padaręs ore nesustodamas 962 kilpas. Jisai pasikėlė 9 v. 53 min., nusileido 13 val. 45 min.

Oficialinė dalis.

Amnestijos įstatymas.

Steigiamasis Seimas, žymėdamas kilnią Lietuvos Valstybės gyvenimo valandą, nutarė:

1. Atleisti nuo teismo ir bausmės tuos, kurie iki paskelbus šį įstatymą, yra nusikalte politikos, tikybos ir spaudos įstatymams: a) Baudž. Kod. 2 skyr. 73 — 81, 85 — 87, 97 str. str. 5 skyr. 120—127, 129 be pirmojo punkto, 130 be pirmojo punkto, 131, 132 str. str., 6 skyr. 138 — 148, 152, 154 155 str. str., 8 skyr. 179, 180, 182 — 187, 190, 193, 194, str. str., 9 skyr. 230, str. 14 skyr. 290 ir 291 str. str., 15 skyr. 292 — 309 str. str., b) Karo įstatymų 22 kn. 96, 97, 101 be trečiojo punkto, 103, 108, 110 — 112, 121, 122, 124, 129, 130, 153, 154, 171, 172 str. str., c) Karo Teismo įstatų 12 § 14 p. ir d) Ypatingu Valstybės Apsaugos įstatų 14 § 1, 2, 7 ir 8 p. p.

Pastaba: Karo Teismo įstatų 12 § 14 p. ir Ypatingu Valstybės apsaugos įstatų 14 § 1 ir 2 p. p. nepaleidžiami nuo teismo ir bausmės tie, kurie yra nusikalte agitacija ir veikimu priešininkų valstybių naudai.

Šaukimas naujokų Ežerėnų, Šaulių, Panevėžio, Ukmergės ir Trakų apskrityse.

Remianties Laikinosios Vyriausybės įsakymo, Ministerių Kabineto priimto 1919 m. Vasario m. 13 d. skelbiu šaukimą kariuomenėn naujokų, gimusių 1897 ir 1898 metais Ežerėnų apskrityje.

Remianties įstatymo dėl mobilizacijos, Valstybės Prezidento užtvirtinto 1919 m. Rugsėjo m. 27 d. skelbiu šaukimą kariuomenėn naujokų, gimusių 1896 ir 1900 metais, Šaulių, Panevėžio, Ukmergės ir Trakų apskrityje.

L. K. Įs. N. 359

Del moksleivių mobilizacijos.

Vyrai, gimusieji 1894, 1896, 1898 ir 1900 metais, kurie buvo paliuosuoti nuo moksleivių mobilizacijos tęsimui mokslo, dabar užbaigusieji gimnazija, privalo stoti kariuomenėn per Kauno Etapo Skyrimo punktą.

L. k. Įs. N. 359.

Skundai del neteisingų pašaukimų kariuomenėn.

Įsakau dalių Vadams ir Viršininkams, visus pareiškimus, prašymus ir skundus kareivių del neteisingo jų pašaukimo kariuomenėn, siųst apskričių priėmimo komisijoms (Apskričių Viršininkams). Tokie prašymai žyminiu mokesnių neapmokami.

L. k. Įs. N. 359.

Atmainomas pakėlimas į karo valdininkus be kvotimų.

Į karo valdininko laipsnį be kvotimų pakėlimas („Lietuvos Kariuomenės“ įsakymo Nr. 186 § 1, 2), nuo šios dienos atmainomas. Į minėtą laipsnį bus pakeliami tik išlaikiusieji „Lietuvos Kariuomenėn“, įsakymo Nr. 172 § 1 nustatytu programu kvotimus kariškiai ir laikinai sulig įsakymo Nr. 232 § 17.

L. K. Įs. Nr. 336.

Laisvai samdomi raštininkai.

Krašto Apsaugos Ministerijos Skyrių Viršininkams, Viršininkams kariškų įstaigų ir dalių nuolat stovinčių Kaune ir Karo Komendantams.

Dėlei stokos raštininkų veikiančiose dalyse, įsakau Viršininkam nurodytame angalvije pakeist dalį, o kur galima ir visus raštininkus liuosai samdomais asmenimis labiausia moterimis. Liuosai samdomiems turi būt pavedami registracijos, perrašinėjimo ir kiti nereikalaujantie paslapties užlaikymo darbai. Priimant liuosai samdomus imti nuo jų pasirašymus, ištikimo tarnavimo ir nurodyti kad už prasikaltimus bus baudžiami kariškais įstatais.

Pakeistus liuosai samdomais asmenimis kareivius raštininkus, siųst žinion Rikluotės Skyriaus Viršininko.

Liuosai samdomiems mokėti sulig „Lietuvos Kariuomenės“ įsakymo Nr. 844. L. K. Į. Nr. 344.

Redakcijos atsakymai.

Pavarlečiui, Ažuolo šakniui. Mes gerbiame mirusių draugų atmintį, bet jiems minėti Jūsų parašytų eilėraščių nespausdinsim: netaisikliškai sudėti. Tas savo minti ir jausnius parašykite nupasakojimo būdu, tada gal ir tiks.

Jonai Sulskui. „Lietuva Tėvynė, tu daug iškentėjai“ spaudai netinka.

Bulotai. „Puikiausioj vietoj“ be taisyklių rašytas eilėraštis, bet labai gražus, vaizdingas, todėl spausdinsim.

V. Kareiviui. „Koks turi būti Lietuvos kareivis“ spausdinsim. Laukiame daugiau tos rūšies raštų.

Vargo poetai. Raštais pasinaudosim. Tik daugiau taip nespainiokite. — Kiekvieną skirtingos minties rašinį rašykite atskiruose lapuose: apsakimėlių rašote — atskirai rašykite, publicistikos dalyką — atskirai, eilėraščių — vėl atskirai. Redakcijos tvarka to reikalauja.

Amerikiečiui. Mes ir patys norėtumėm duoti kiek platesnes apžvalgas laikraščių, turinčių ryšį su kariuomene ar sportu. Tamsta nurėdai į Amerikoje leidžiamą „Vytį“. Tiesa, vyčiai vadinasi lyg ir sporto sąjunga, tik to išpūdzio neįgauni skaitydamas jų organą. Bent tuose Nr.Nr., kurie mums teko matyti, mes nieko neradome apie sportą. Dabar gi gaunasi išpūdis, kad toji sąjunga imasi ne kūno lavinimų, mankštinimosi, bet ko tai kito. Be to, „Vytis“ yra nusistatęs prieš mūsų misiją Amerikoje ir skleidžia klaidinančius gandus (žiūr. š. m. Nr. Nr. 8, 9) apie jos narį majorą Žadeikį ir jo organizuojamus „Lietuvos Liuosybės Sergus“, kurių pirmieji jau atvyko į Lietuvą, įstojo į mūsų eiles ir savo pavyzdžiu kalba kaip tik prieš „Vyčio“ ir kitų laikraščių gausiai pabertus gandus.

Žygui Pranui. Tautosaką sunaudosim. Eilėraščiai be turinio — netinka. Į laiško klausimus neatsakom: 1) kaip ir nepatogu viešai juos kelti ir 2) kiekvienas Jūsų viršininkas gali Jums paaiškinti.

Brasiuliui A. Tautosaką gavom, pasinaudosim. Parinkit karinių pasakų, padavimų.

J. Mikolaičiui. Raštus gavom. „Ant Nemuno kranto“ spausdinsim, o „Kareivio daina“ netinka: didelis minčių mišinys.

Vargo Aidui. Jūsų „Poezija“ be gyvo, vaizdingo turinio. Ir vaizduotės (fantazijos) rašiniai privalo turėti prasmės.

Tyslevui. Eilėraščiai: „Užkopęs žvelgiau“, „Del ko aš kovojau?“, Pasiliuosuojant iš kariuomenės“ (pasiliuosuoti nevertotinas) neatsako eiliadėčio (eiliadėtis — стихосложение) reikalavimams. Mintys gražios, tik nemokėtų jų santariai (santarus — созвучи́тъ) eilėraščių išreikšti. Nepamirškite pagrindinio eiliadėčio reikalavimo: žodžių garsai taip turi skambėti, kaip ir prozos kalboj.

PAIEŠKOMA

Anelė Kviliauskienė
iš Šidlavos, miestelio, Raseinių apskr. Prašo atsiliepti jos vyras šiuo adresu:

Martynas Kviliauskas

Box 73

Mik. Nortu, Wiscannsin.